

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

3 päivänä kesäkuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Yhdenvertaisen kohtelun periaate työssä ja ammatissa – Direktiivi 2000/78/EY – 6 artiklan 1 kohta – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 21 artikla – Kaikenlaisen ikään perustuvan syrjinnän kieltö – Kansallinen säännöstö, jossa vahvistetaan 50 vuoden ikäraja notaarin ammattiin pääsulle – Oikeuttaminen

Asiassa C-914/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Consiglio di Stato (ylin hallintotuomioistuin, Italia) on esittänyt 19.9.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.12.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ministero della Giustizia

vastaan

GN,

HM:n,

JL:n ja

JJ:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Kumin, T. von Danwitz, P. G. Xuereb ja I. Ziemele,

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

- GN, edustajinaan A. Police, G. Schettino ja F. Ferraro, avvocati,
 - Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan F. Varrone ja G. Santini, avvocati dello Stato,
 - Saksan hallitus, asiamiehinään M. Hellmann ja J. Möller,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään D. Martin ja B.-R. Killmann,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
- on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 10 artiklan, Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 21 artiklan ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (EYVL 2000, L 303, s. 16) 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Ministero della Giustizia (oikeusministeriö, Italia) ja GN ja joka koskee sitä, että kokeisiin perustuvasta kilpailusta 50 notaarin toimen täyttämiseksi 21.4.2016 annetulla kyseisen ministeriön pääjohtajan asetuksella vahvistettiin 50 vuoden ikäraja tähän kilpailuun osallistumista varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2000/78 kuudennessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”Työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa tunnustetaan missä tahansa muodossa ilmenevän syrjinnän torjumisen tärkeys, mukaan lukien tarve toteuttaa aiheelliset toimenpiteet vanhusten ja vammaisten taloudellisen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi.”
- 4 Kyseisen direktiivin 1 artiklan mukaan direktiivin ”tarkoituksena on luoda yleiset puitteet uskuntoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiselle työssä ja ammatissa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa”.
- 5 Mainitun direktiivin 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
”1. Tässä direktiivissä ’yhdenvertaisen kohtelun periaatteella’ tarkoitetaan, ettei minkäänlaista 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.

2. Sovellettaessa 1 kohtaa:

a) välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa;

– –”

6 Direktiivin 2000/78 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa täsmennetään seuraavaa:

”Yhteisölle annetun toimivallan puitteissa tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien, kun kyseessä on:

a) työn tai itsenäisen ammatin harjoittamista koskevat edellytykset, myös valinta- ja työhönottoperusteet, alasta ja ammattiasemasta riippumatta, sekä uralla eteneminen;

– –”

7 Kyseisen direktiivin 6 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeutettu ikään perustuva erilainen kohtelu”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen estämättä, mitä 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat säätää, että ikään perustuvaa erilaista kohtelua ei pidetä syrjintänä, jos sillä on kansallisen lainsäädännön puitteissa objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu, erityisesti työllisyyspoliittinen, työmarkkinoita tai ammatillista koulutusta koskeva oikeutettu tavoite, ja jos tämän tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen.

Tällaista erilaista kohtelua voi olla erityisesti:

a) erityisten työhönpääsyä ja ammatillista koulutusta koskevien ehtojen sekä työehtojen, myös irtisanomis- ja palkkaehtojen, käyttöön ottaminen nuorille ja ikääntyville työntekijöille sekä työntekijöille, joilla on huollettavia, heidän työelämäänsä pääsyä tukemiseksi tai heidän suojelunsa varmistamiseksi,

b) ikään, ammatilliseen kokemukseen tai palveluajan pituuteen liittyvien vähimmäisehtojen asettaminen työhön pääsylle tai tiettyjen työhön liittyvien etujen saaminen,

c) enimmäisiän vahvistaminen työhönoton edellytykseksi kyseisen toimen koulutusvaatimusten perusteella tai jotta työ voisi kestää kohtuullisen ajan ennen eläkkeelle siirtymistä.”

Italian lainsäädäntö

8 Notaarin toimien osoittamista koskevista säännöistä 6.8.1926 annetun lain nro 1365 (legge n. 1365, Norme per il conferimento dei posti notarili; GURI nro 192, 19.8.1926), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä laki nro 1365/1926), 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tasavallan presidentin asetuksella notaarit nimitetään Roomassa vähintään kerran vuodessa järjestettävän kokeisiin perustuvan kilpailun perusteella toimiin, joiden lukumäärän oikeusministeri määrittää.

--

Kilpailuun osallistumisen edellytyksenä on, että hakija

--

b) ei ole täyttänyt 50 vuotta kilpailuilmoituksen julkaisemispäivänä

--”

9 Lain nro 1365/1926 7 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Toimessa olevat notaarit vapautetaan tehtävistään tasavallan presidentin asetuksella heidän täytettyään 75 vuotta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 10 Oikeusministeriö aloitti 21.4.2016 annetulla asetuksella kokeisiin perustuvan kilpailun, jonka tarkoituksena oli täyttää 500 notaarin toimea. Tällä asetuksella vahvistettiin 50 vuoden ikäraja kilpailuun osallistumiselle lain nro 1365/1926 1 §:n mukaisesti.
- 11 GN riitautti Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia) mainitun asetuksen, jonka nojalla hänet oli suljettu pois kirjallisista kokeista sen vuoksi, että hän oli kilpailuilmoituksen julkaisupäivänä jo täyttänyt 50 vuotta.
- 12 Kyseinen tuomioistuin antoi turvaamistoimen, jolla GN hyväksyttiin osallistumaan kilpailuun. Hän läpäisi kaikki kyseisen kilpailun kokeet.
- 13 Sama tuomioistuin jätti 28.11.2019 antamallaan tuomiolla GN:n kanteen tutkimatta sillä perusteella, että läpäistyään kyseessä olevan kilpailun kokeet GN oli menettänyt oikeussuojan tarpeensa.
- 14 Oikeusministeriö valitti tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen Consiglio di Statoon (ylin hallintotuomioistuin, Italia), koska se katsoi, että Tribunale amministrativo regionale per il Lazio olisi pitänyt hylätä GN:n nostama kanne aineellisesti ja ettei sen olisi pitänyt ottaa huomioon sitä, että GN oli läpäissyt kyseessä olevan kilpailun kokeet.
- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Tribunale amministrativo regionale per il Lazio olisi pitänyt ottaa tutkittavaksi GN:n 21.4.2016 annetusta asetuksesta nostama kanne siltä osin kuin siinä vahvistetaan 50 vuoden ikäraja notaarin ammattiin pääsemiseksi vaadittuun kilpailuun osallistumiselle. Lisäksi se katsoo, että tämä ikäraja on voimassa olevan kansallisen lainsäädännön eli lain nro 1365/1926 1 §:n mukainen. Consiglio di Stato epäilee kuitenkin kyseisen säännöksen yhteensoveltuvuutta direktiivin 2000/78 kanssa, joten sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaiseminen edellyttää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.
- 16 Kyseisen tuomioistuimen mukaan esiin nousee muun muassa kysymys siitä, voidaanko mainittua säännöstä pitää oikeutettuna niiden tavoitteiden perusteella, joihin oikeusministeriö on vedonnut kyseisessä tuomioistuimessa ja joiden tarkoituksena on turvata notaarin ammatin harjoittamisen vakaus huomattavan pitkän ajan rasittamatta kyseisen ammatin sosiaaliturvajärjestelmän budjettitasapainoa estämällä eläkeikää lähellä olevia henkilöitä pääsemästä tähän ammattiin.

- 17 Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Ovatko [perusoikeuskirjan] 21 artikla, SEUT 10 artikla ja [direktiivin 2000/78] 6 artikla, siltä osin kuin niissä kielletään ikään perustuva syrjintä työhönpääsyn yhteydessä, esteenä sille, että jäsenvaltio asettaa ikärajan notaarin ammattiin pääsulle?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko perusoikeuskirjan 21 artiklaa ja direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan 50 vuoden ikäraja notaarin ammattiin pääsemiseksi vaadittuun kilpailuun osallistumiselle.
- 19 Tältä osin on ensiksi muistutettava, että kieltö, joka koskee kaikenlaista syrjintää, joka perustuu muun muassa ikään, on sisällytetty perusoikeuskirjan 21 artiklaan ja että tätä kieltöä on konkretisoitu työn ja ammatin osalta direktiivillä 2000/78 (tuomio 7.2.2019, Escibano Vindel, C-49/18, EU:C:2019:106, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 20 Näin ollen esitettyyn kysymykseen vastaamiseksi on aluksi tutkittava, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva säännöstö direktiivin 2000/78 soveltamisalaan ja sisältääkö se ikään perustuvaa erilaista kohtelua. Jos vastaus on myöntävä, seuraavaksi on selvitettävä, voiko tällainen erilainen kohtelu olla oikeutettu kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan nojalla.
- 21 Ensinnäkin sen osalta, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö direktiivin 2000/78 soveltamisalaan, on todettava, että sekä kyseisen direktiivin nimestä ja johdanto-osasta että sen sisällöstä ja tarkoituksesta ilmenee, että kyseisellä direktiivillä pyritään luomaan yleiset puitteet henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi ”työssä ja ammatissa” antamalla tehokasta suojaa sellaista syrjintää vastaan, joka perustuu johonkin kyseisen direktiivin 1 artiklassa mainituista perusteista, joista yksi on ikä (tuomio 13.11.2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 22 Lisäksi erityisesti mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdasta johtuu, että sitä sovelletaan Euroopan unionille annetun toimivallan rajoissa kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien, kun kyseessä on työn tai itsenäisen ammatin harjoittamista koskevat edellytykset, myös valinta- ja työhönottoperusteet, alasta ja ammattiasemasta riippumatta.
- 23 Kun lain nro 1365/1926 1 §:ssä säädetään, että ainoastaan hakijat, jotka olivat alle 50-vuotiaita kilpailuilmoituksen julkaisemispäivänä, voivat osallistua notaarin ammattiin pääsyyn koskevaan kilpailuun, se vaikuttaa tämän notaarin toimen työhönottoperusteisiin. Näin ollen on katsottava, että tämänkaltaisella sääntelyllä luodaan direktiivin 2000/78 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja työhönottoperusteita koskevia sääntöjä.
- 24 Pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö kuuluu näin ollen direktiivin 2000/78 soveltamisalaan.
- 25 Toiseksi siitä, säädetäänkö pääasiassa kyseessä olevalla säännöstöllä direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ikään perustuvasta erilaisesta kohtelusta, on todettava, että tämän säännöksen mukaan kyseisessä direktiivissä ”yhdenvertaisen kohtelun

- periaatteella” tarkoitetaan, ettei minkäänlaista direktiivin 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä. Sen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että sovellettaessa kyseisen 2 artiklan 1 kohtaa välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin mainitun direktiivin 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa (tuomio 12.1.2010, Wolf, C-229/08, EU:C:2010:3, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 Nyt käsiteltävässä asiassa lain nro 1365/1926 1 §:n soveltamisesta seuraa, että tiettyjä henkilöitä kohdellaan epäsuotuisammin kuin muita henkilöitä kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa sen vuoksi, että he ovat ylittäneet 50 vuoden iän. Tällaisella säännöksellä on siis otettu käyttöön direktiivin 2000/78 1 artiklassa ja 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ikään perustuva erilainen kohtelu.
- 27 Tästä seuraa, että kolmanneksi on tutkittava, onko tämä erilainen kohtelu oikeutettua mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdan nojalla.
- 28 Tämän säännöksen ensimmäisessä alakohdassa todetaan, että ikään perustuvaa erilaista kohtelua ei pidetä syrjintänä, jos sillä on kansallisen oikeuden mukaisesti objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu erityisesti työllisyyspoliittinen, työmarkkinoita tai ammatillista koulutusta koskeva oikeutettu tavoite ja jos tämän tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen.
- 29 Direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a ja c alakohdassa täsmennetään myös, että tällaista erilaista kohtelua voi olla erityisesti yhtäältä erityisten työhönpääsyä koskevien edellytysten käyttöön ottaminen nuorille heidän työelämäänsä pääsynsä tukemiseksi tai toisaalta enimmäisiän vahvistaminen työhönoton edellytykseksi kyseisen toimen koulutusvaatimusten perusteella tai jotta työ voisi kestää kohtuullisen ajan ennen eläkkeelle siirtymistä.
- 30 On myös muistutettava, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta sekä päätettäessä pyrkimisestä johonkin sosiaali- ja työllisyyspolitiikan tavoitteeseen että määriteltäessä toimenpiteet, joilla kyseinen tavoite voidaan toteuttaa. Tämä harkintavalta ei voi kuitenkaan johtaa siihen, että ikään perustuvan syrjinnän kieltoa koskevan periaatteen täytäntöönpanosta tehdään merkityksetön (tuomio 12.10.2010, Ingeniørforeningen i Danmark, C-499/08, EU:C:2010:600, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, ettei laissa nro 1365/1926 täsmennetä, mikä on sen 1 §:ssä, jossa vahvistetaan 50 vuoden ikäraja notaarin ammattiin pääsemiseksi vaadittuun kilpailuun osallistumiselle, tarkoitettu tavoite. Italian hallitus esittää kirjallisissa huomautuksissaan, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä on kolme tavoitetta, nimittäin ensinnäkin notaarin ammatin harjoittamisen vakauden takaaminen huomattavan pitkän ajan ennen eläkkeelle siirtymistä, jotta voidaan säilyttää sosiaaliturvajärjestelmän toimintakyky, toiseksi notaarin valtaoikeuksien, jotka edellyttävät korkeaa ammattitaitoa, moitteettoman käyttämisen suojaaminen ja lopuksi tämän ammattikunnan sukupolvenvaihdon ja nuorentamisen helpottaminen.
- 32 Tältä osin on muistutettava aluksi, ettei direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan perusteella voida päätellä, että se, ettei kyseessä olevassa lainsäädännössä ole tarkennettu sen tavoitetta, johtaa automaattisesti siihen, ettei se voi olla oikeutettu kyseisen säännöksen nojalla. Tällaisen tarkennuksen puuttuessa on tärkeää, että asianomaisen toimenpiteen yleisestä asiayhteydestä johdettujen muiden seikkojen perusteella voidaan yksilöidä toimenpiteen taustalla oleva tavoite, jotta tuomioistuimet voivat valvoa sen legitimitettä sekä kyseisen tavoitteen

- toteuttamiskeinojen asianmukaisuutta ja tarpeellisuutta (tuomio 21.7.2011, Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, 39 kohta). Se, että useampaan toisiinsa liittyvään tavoitteeseen vedotaan samanaikaisesti tai että ne esitetään tärkeysjärjestyksessä, ei ole esteenä sille, etteikö kyse voisi olla direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua legitimiä tavoitteesta (tuomio 2.4.2020, Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Ensinnäkin tavoitteesta taata notaarin ammatin harjoittamisen vakaus huomattavan pitkän ajan ennen eläkkeelle siirtymistä sosiaaliturvajärjestelmän toimintakyvyn säilyttämiseksi on todettava, että 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa sallitaan palvelukseen ottamista koskevan enimmäisiän määrittäminen, joka perustuu kohtuullisen palvelusajan tarpeeseen ennen eläkkeelle siirtymistä. Notaarien sosiaaliturvajärjestelmän säilyttämisen osalta unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että Cassa Nazionale del Notariato (notaarikunnan kansallinen kassa, Italia), joka hallinnoi tätä järjestelmää, sosiaaliturva- ja yhteisvastuutoiminnasta annetun asetuksen 10 §:n mukaan notaarien, jotka lopettavat toimintansa tämän ammatin harjoittamiseksi sallitun ikärajan – eli lain nro 1365/1926 7 §:ään perustuvan 75 vuoden iän – täyttyessä, oikeus saada eläkettä edellyttää kyseisen ammatin harjoittamista 20 vuoden ajan. Kuten Euroopan komissio on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, se eläkeoikeus, joka notaareilla on kyseisen asetuksen nojalla, ei näytä liittyvän kyseisen lain 1 §:ssä vahvistettuun 50 vuoden ikärajaan ammattiin pääsyä koskevaan kilpailuun osallistumiseksi, vaan se näyttää liittyvän ammatin harjoittamisen vähimmäiskeston. Mainitun kassan asettamat edellytykset notaarien sosiaaliturvajärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi näyttävät siten olevan tästä ikärajasta riippumattomia, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.
- 34 Siltä osin kuin toiseksi on kyse tarpeesta suojata notaarin valtaoikeuksien, jotka edellyttävät korkeaa ammattitaitoa, moitteeton käyttäminen, on todettava, että direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tosin sallitaan enimmäisiän vahvistaminen työhönoton edellytykseksi kyseisen toimen koulutusvaatimusten perusteella.
- 35 Komissio on kuitenkin korostanut tältä osin, että kansallisen lainsäädännön mukaan notaarien kilpailun hakijalla on oltava oikeustieteellinen tutkintotodistus ja hänen on todistettava 18 kuukauden pituinen notaariharjoittelu, joka on tavallisesti edellytyksenä notaarin ammatin harjoittamiselle, ja kaikkien notaarien kilpailun läpäisseiden hakijoiden voidaan katsoa kykenevän harjoittamaan notaarin ammattia 120 päivän pakollisen harjoittelujakson jälkeen. Tästä seuraa, että jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu, lain nro 1365/1926 1 §:ssä vahvistettu 50 vuoden ikäraja ei näytä koskevan tämän tuomion edellisessä kohdassa mainittua tavoitetta.
- 36 Kolmanneksi notaarin ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen sekä nuorentamisen helpottamisen tavoitteen osalta on muistettava, että tällaisen yleisen edun mukaisen työllisyyspoliittisen tavoitteen legitimitettä ei ole mielekäästä kyseenalaistaa, koska se on nimenomaisesti mainittu direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja koska SEU 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan työllisyyden korkean tason edistäminen on yksi niistä tavoitteista, joihin Euroopan unioni pyrkii (ks. vastaavasti tuomio 2.4.2020, Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 On lisäksi muistutettava, että uusien työpaikkojen luomisen edistäminen on kiistatta jäsenvaltioiden sosiaali- tai työllisyyspoliittinen legitimi tavoite etenkin silloin, kun kyse on sen edistämisestä, että nuoret pääsevät harjoittamaan jotakin ammattia (tuomio 19.7.2017, Abercrombie & Fitch Italia, C-143/16, EU:C:2017:566, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 38 Erityisesti tavoite vahvistaa nuorten ja iäkkäämpien palkkatyöntekijöiden välistä tasapainoista ikärakennetta nuorten palvelukseen ottamisen ja uralla etenemisen edistämiseksi, henkilöstöhallinnon optimoimiseksi ja samalla sellaisten mahdollisten oikeusriitojen välttämiseksi, jotka koskevat työntekijän kykyä työskennellä tietyn iän saavuttamisen jälkeen, kun samanaikaisesti pyritään tarjoamaan korkealaatuisia notariaattipalveluja, voi olla työllisyyspoliittinen tai työmarkkinoita koskeva legitiimitavoite (ks. vastaavasti tuomio 21.7.2011, Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, 50 kohta).
- 39 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että lain nro 1365/1926 7 §:n mukaan notaari voi harjoittaa toimintaansa 75 vuoden ikään saakka. Italian hallitus ei ole myöskään esittänyt seikkoja, jotka osoittaisivat, että eri ikäryhmät voisivat kilpailla notaaritoimintojen erityisillä työmarkkinoilla toistensa kanssa. Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee sitä vastoin, että pääasiassa kyseessä olevan notaarin kilpailun yhteydessä kyseisen kilpailun kokeiden päätteeksi hyväksyttiin vain 419 hakijaa, vaikka kyseisen lain 1 §:n mukaisesti alle 50-vuotiaille henkilöille varattuja notaarin toimia oli avoinna 500. Kyseisellä pykälällä käyttöön otetun ikärajan tarkoituksena ei siis näytä olevan – ellei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu – nuorten lakimiesten notaarin ammattiin pääsyn edistäminen.
- 40 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 33–39 kohdassa mainitut seikat, on näin ollen todettava, että vaikka tavoitteita, jotka koskevat notaarin ammatin harjoittamisen vakauden turvaamista huomattavan pitkän ajan ennen eläkkeelle siirtymistä, notaarien valtaoikeuksien moitteettoman käyttämisen suojaamista ja tämän ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen sekä nuorentamisen helpottamista, joihin Italian hallitus viittaa, voidaan pitää direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina oikeutettuina tavoitteina, pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöksellä ei näytetä pyrittävän tällaisiin tavoitteisiin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.
- 41 Siinä tapauksessa, että kyseinen tuomioistuin kuitenkin katsoo, että kyseisellä säännöksellä pyritään näihin tavoitteisiin, direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi käytettyjen keinojen on oltava ”asianmukaisia ja tarpeen”.
- 42 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä, voidaanko lain nro 1365/1926 1 §:llä saavuttaa nämä samat tavoitteet loukkaamatta kuitenkaan kohtuuttomasti sellaisten 50-vuotiaiden tai tätä vanhempien notaarin ammattiin hakijoiden legitiimejä intressejä, joilta evätään kyseisen säännöksen nojalla mahdollisuus harjoittaa kyseistä ammattia.
- 43 Tältä osin on muistettava, että jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on löytää oikeudenmukainen tasapaino kysymyksessä olevien eri intressien välille (tuomio 2.4.2020, Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Perusoikeuskirjan 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ikään perustuvan syrjinnän kieltoa on tarkasteltava ottamalla huomioon sen 15 artiklan 1 kohta, jossa määrätään oikeudesta tehdä työtä. Tästä seuraa, että ikääntyneiden työntekijöiden osallistumiseen työelämään ja samalla talous- ja kulttuurielämään ja yhteiskunnalliseen elämään on kiinnitettävä erityistä huomiota. Heidän pitämisenä työelämässä edistää työelämän moninaisuutta. Intressi pitää mainitut henkilöt työelämässä on kuitenkin otettava huomioon niin, että kunnioitetaan muita tästä mahdollisesti poikkeavia intressejä (tuomio 2.4.2020, Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 45 Ensimmäisestä tavoitteesta, johon Italian hallitus on vedonnut, on riittävää muistuttaa, että – kuten tämän tuomion 33 kohdassa on jo todettu – sellaisten notaarien, jotka lopettavat tehtäviensä hoitamisen kyseisen ammatin harjoittamista koskevan 75 vuoden ikärajan täytettyään, oikeus saada eläkettä edellyttää sitä, että he ovat harjoittaneet ammattiaan vähintään 20 vuoden ajan.
- 46 Kun lain nro 1365/1926 1 §:ssä vahvistetaan notaarin ammattiin pääsyn ikärajaksi 50 vuotta ottamatta huomioon tätä työskentelyn vähimmäiskestoja, jotta notaari voi vaatia eläkkeen maksamista saavutettuaan tämän 75 vuoden ikärajan, se näyttää siis ylittävän sen, mikä on tarpeen – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava –, jotta voidaan varmistaa notaarin ammatin harjoittamisen vakaus huomattavan pitkän ajan sosiaaliturvajärjestelmän toimintakyvyn säilyttämiseksi.
- 47 Italian hallituksen esittämän toisen tavoitteen osalta on todettava, että – kuten tämän tuomion 34 kohdassa on todettu – direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa sallitaan enimmäisiän vahvistaminen työhönoton edellytykseksi kyseisessä toimessa edellytetty koulutus huomioon ottaen. Kuten tämän tuomion 35 kohdassa on korostettu, tämä koulutus on notaarin kilpailun läpäisseiden hakijoiden osalta rajattu 120 päivän pakolliseen harjoittelujaksoon, kun taas notaarit voivat harjoittaa toimintaansa 75-vuotiaaksi saakka, joten tähän kilpailuun osallistumisoikeuden varaaminen alle 50-vuotiaille hakijoille näyttää ylittävän sen, mikä on tarpeen kyseisen toiminnan edellyttämän koulutuksen varmistamista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.
- 48 Kolmannen tavoitteen osalta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä, onko kansallinen lainsäätäjä sille sosiaali- ja työllisyyspolitiikan alalla kuuluvaa laajaa harkintavaltaa käyttäessään nyt käsiteltävässä asiassa löytänyt oikean tasapainon notaarien ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen ja nuorentamisen edistämistä koskevan tavoitteen ja sen välillä, että on tarpeen ylläpitää vanhempien työntekijöiden osallistumista työelämään, koska nämä työntekijät ovat tämän ominaisuuden vuoksi haavoittuvammassa asemassa. Kuten direktiivin 2000/78 johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan, työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa, joka hyväksyttiin 9.12.1989 Strasbourgissa pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa, tunnustetaan lisäksi tarve toteuttaa aiheelliset toimenpiteet iäkkäiden henkilöiden sosiaalisen ja taloudellisen osallistumisen edistämiseksi.
- 49 Tältä osin on todettava, että 50 vuoden ikärajan asettaminen notaarin ammattiin pääsemistä koskevaan kilpailuun osallistumiselle lisää niiden toimien saatavuutta, joita nuoret hakijat voivat hoitaa, ja se voi näin ollen olla asianmukainen keino tämän ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen ja nuorentamisen helpottamista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi, kunhan tällaisella toimenpiteellä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, eikä sillä heikennetä kohtuuttomasti kyseessä olevien henkilöiden etuja. Kansallisen tuomioistuimen on tässä yhteydessä otettava huomioon paitsi näiden henkilöiden kyky harjoittaa kyseistä ammattia myös tästä toimenpiteestä kyseessä oleville henkilöille mahdollisesti aiheutuvat haitat (ks. vastaavasti tuomio 6.11.2012, komissio v. Unkari, C-286/12, EU:C:2012:687, 66 kohta).
- 50 Nyt käsiteltävässä asiassa ei yhtäältä ole väitetty, että 50 vuoden ikärajan asettaminen tähän kilpailuun osallistumiselle olisi oikeutettua näiden hakijoiden kyvyllä harjoittaa kyseistä ammattia. Kuten toisaalta tämän tuomion 39 kohdasta ilmenee, pääasiassa kyseessä olevan notaarin kilpailun yhteydessä huomattavaa määrää toimia ei täytetty eikä nuorilla hakijoilla näin ollen ollut pääsyä notaarin ammattiin ja 50 vuoden iän saavuttaneilla hakijoilla ei ollut

mahdollisuutta osoittaa pätevyyttään osallistumalla kyseiseen kilpailuun, joten kun lain nro 1365/1926 1 §:ssä vahvistetaan tämä ikäraja, sillä näytetään ylittävän se, mikä on tarpeen kyseisen ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen ja nuorentamisen helpottamista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

- 51 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että perusoikeuskirjan 21 artiklaa ja direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa vahvistetaan 50 vuoden ikäraja notaarin ammattiin pääsyä koskevaan kilpailuun osallistumiseksi, siltä osin kuin tällaisella säännöstöllä ei vaikuteta pyrittävän turvaamaan kyseisen ammatin harjoittamisen vakautta huomattavan pitkän ajan ennen eläkkeelle siirtymistä, notaarin valtaoikeuksien moitteetonta käyttämistä eikä kyseisen ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen ja nuorentamisen helpottamista koskevia tavoitteita, ja sillä ylitetään joka tapauksessa se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, mikä kansallisen tuomioistuimen on varmistettava.

Oikeudenkäyntikulut

- 52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklaa ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa vahvistetaan 50 vuoden ikäraja notaarin ammattiin pääsyä koskevaan kilpailuun osallistumiseksi, siltä osin kuin tällaisella säännöstöllä ei vaikuteta pyrittävän turvaamaan kyseisen ammatin harjoittamisen vakautta huomattavan pitkän ajan ennen eläkkeelle siirtymistä, notaarin valtaoikeuksien moitteetonta käyttämistä eikä kyseisen ammattikunnan sukupolvenvaihdoksen ja nuorentamisen helpottamista koskevia tavoitteita, ja sillä ylitetään joka tapauksessa se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, mikä kansallisen tuomioistuimen on varmistettava.

Allekirjoitukset